

สรุปและข้อเสนอนานะ

สรุปผลจากการศึกษา

ถั่วเหลืองเป็นพืชตระกูลถั่ว สามารถปลูกได้ทั่วไป แหล่งผลิตที่สำคัญของประเทศไทย คือ ภาคเหนือและภาคกลาง การเพาะปลูก สามารถทำได้ 2 ฤดู คือฤดูฝน (รุ่น 1) และฤดูแล้ง (รุ่น 2) การเพาะปลูกในฤดูฝนจะทำการเพาะปลูกในทีด่อน ซึ่งปลูกมากในจังหวัดสุโขทัย มีเนื้อที่เพาะปลูกระหว่างปี 2518/19-2522/23 ร้อยละ 35 ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งประเทศ โดยจะปลูกในต้นฤดูฝน ส่วนปลายฤดูฝนจะปลูกหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวโพด โดยปลูกมากในจังหวัดลพบุรี-สระบุรี โดยมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ยร้อยละ 4 และ 3 ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งประเทศ ส่วนฤดูแล้งสามารถปลูกได้ในภาคเหนือตอนบน โดยปลูกในนาหลังการเก็บเกี่ยวข้าว ซึ่งปลูกมากในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ยร้อยละ 15 ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งประเทศ

ผลผลิตถั่วเหลืองในแต่ละปีจะไม่แน่นอน โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นต่อปี ระหว่างปีเพาะปลูก 2514/15 ถึงปีเพาะปลูก 2523/24 เพียงร้อยละ 8-24 ทำให้ผลผลิตมีไม่เพียงพอับความต้องการของในประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันพืช และอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งไม่สามารถผลิตได้ตามกำลังการผลิตของเครื่องจักร จะต้องมีการนำถั่วเหลืองเข้าในบางปี

จากการศึกษาถึงสภาพตลาดและราคาของถั่วเหลืองของโลก ทำให้ทราบถึงแหล่งผลิตที่สำคัญ ได้แก่ประเทศสหรัฐอเมริกา บราซิล และอาร์เจนตินา ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกที่สำคัญ ประเทศผู้นำเข้าที่สำคัญได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น เยอรมันตะวันตก และสหภาพโซเวียตรัสเซีย เป็นต้น ความเคลื่อนไหวของราคาถั่วเหลืองในตลาดชิคาโกมีอิทธิพลในการกำหนดราคาของตลาดโลก ประกอบกับการซื้อขายกันล่วงหน้า ทำให้เป็นสินค้าที่มีการเก็งกำไร ปริมาณของถั่วเหลืองที่ผลิตได้ในโลกประมาณร้อยละ 60 ใช้สกัดน้ำมันพืช

ร้อยละ 29 ใช้ในการส่งออก ที่เหลือใช้ในการบริโภคและอื่น ๆ

ผลจากการศึกษาลำพาการผลิตและการค้าตัวเหลืองของประเทศไทย ทำให้ทราบว่า การเพาะปลูกตัวเหลืองจะทำการเพาะปลูกเป็นพืชหมุนเวียน โดยปลูกหมุนเวียนกับพืชหลัก ซึ่งได้แก่ ข้าว ข้าวโพด และฝ้าย และไม่ได้ให้ความสนใจในการบำรุงรักษามากนัก โดยปลูกเป็นพืชเสริมรายได้ ประกอบกับราคาไม่แน่นอน โดยจะเคลื่อนไหวตามราคาตลาดต่างประเทศ ทำให้ผลผลิตของตัวเหลืองมีปริมาณไม่แน่นอน เนื่องจากเกษตรกรขาดแรงจูงใจและถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการประกันราคาขั้นต่ำของตัวเหลืองชนิดรองในท้องที่จังหวัดสุโขทัย เกษตรกรก็ยังไม่สามารถขายได้ตามราคาที่กำหนด ทำให้ผลผลิตของตัวเหลืองมีไม่เพียงพอกับความต้องการของภายในประเทศ ดังนั้นรัฐบาลจึงควบคุมการส่งออก โดยผู้ที่ทำการส่งออกได้จะต้อง เป็นผู้ที่เคยได้รับอนุญาตให้ส่งตัวเหลืองออกมาก่อนแล้ว

ผลจากการศึกษาต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนจากการผลิตตัวเหลืองรวมทั้งผลตอบแทนจากการผลิตตัวเหลือง เปรียบเทียบกับพืชแข่งขันอื่น ๆ ในรุ่นฤดูฝนหรือรุ่น 1 และฤดูแล้งหรือรุ่น 2 ของจังหวัดเชียงใหม่ สุโขทัย และเขตลพบุรี-สระบุรี ปรากฏว่า

จังหวัดเชียงใหม่ การเพาะปลูกในรุ่น 1 และรุ่น 2 ปีเพาะปลูก 2523/24 เกษตรกรขาดทุนสุทธิร้อยละ 11.82 และ 5.59 ของต้นทุนการผลิต ตามลำดับ แต่ยังมีกำไรแปรได้มาชดเชยต้นทุนที่คงที่ร้อยละ 4.18 และ 12.74 ตามลำดับ และจากการวิเคราะห์ในเชิงจัดการฟาร์ม เกษตรกรจ่ายเงินลงทุนเป็นเงินสด 1 บาท จะได้กำไรสุทธิเบื้องต้น 0.41 บาท และ 0.94 บาท ในการเพาะปลูกตัวเหลืองรุ่น 1 และรุ่น 2 ตามลำดับ

พืชแข่งขันที่สำคัญของตัวเหลืองในรุ่น 1 มีพืชเดี่ยวคือ ถั่วลิสง ซึ่งให้ผลตอบแทนร้อยละ 11.45 ของต้นทุนการผลิต ส่วนรุ่น 2 พืชแข่งขันได้แก่ ข้าวเจ้านาปรัง ถั่วลิสง และกระเทียม ปรากฏว่าพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดได้แก่ ข้าวเจ้านาปรัง โดยได้ผลตอบแทนร้อยละ 38 ของต้นทุนการผลิต รองลงมาได้แก่ กระเทียม ซึ่งให้ผลตอบแทน

ร้อยละ 11.66 ของต้นทุนการผลิต

จังหวัดสุโขทัย การเพาะปลูกในรุ่น 1 และรุ่น 2 ปีเพาะปลูก 2523/24
เกษตรกรขาดทุนสุทธิร้อยละ 37.12 และ 9.68 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงอัตรา
กำไรแปรได้ต่อต้นทุนการผลิต โดยไม่คำนึงถึงต้นทุนคงที่ปรากฏว่า รุ่น 1 ก็ยังมีผล
ขาดทุนร้อยละ 24.88 ส่วนรุ่น 2 เกษตรกรยังมีรายได้มาชดเชยต้นทุนคงที่ร้อยละ
5.75 ของต้นทุนการผลิต

จากการวิเคราะห์ในเชิงสถิติการฟาร์ม เกษตรกรจ่ายเงินลงทุนเป็นเงินสด
1 บาท จะได้กำไรสุทธิเบื้องต้น 0.27 บาท และ 0.78 บาท ของการเพาะปลูกใน
รุ่น 1 และรุ่น 2 ตามลำดับ ซึ่งเป็นรายได้ตอบแทนจากการที่เกษตรกรได้ใช้แรงงาน
และปัจจัยการผลิตของตนเอง

พืชแข่งขันที่สำคัญของข้าวเหลืองในรุ่น 1 ได้แก่ ถั่วลิสง ฝ้าย ถั่วเขียวผิวดำ
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยให้กำไรสุทธิ
ร้อยละ 7.17 ของต้นทุนการผลิต รองลงมาได้แก่ฝ้าย โดยให้กำไรสุทธิร้อยละ 4.78
ของต้นทุนการผลิต ส่วนพืชแข่งขันในรุ่น 2 ได้แก่ ข้าวเจ้านาปรัง ถั่วลิสง ถั่วเขียวผิวดำ
ถั่วเขียวผิวธรรมดา พืชที่ให้ผลตอบแทนสูงสุดได้แก่ ข้าวเจ้านาปรัง ซึ่งได้กำไรสุทธิร้อย-
ละ 61.26 รองลงมาได้แก่ ถั่วเขียวผิวดำและถั่วเขียวผิวธรรมดา ซึ่งให้ผลตอบแทน
ในอัตราที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 15.77 และ 15.53 ตามลำดับ

เขตลพบุรี-สระบุรี เนื่องจากการเพาะปลูกในรุ่น 2 มีน้อยมาก และไม่ได้
ทำการสำรวจในรุ่นนี้ ดังนั้นการวิเคราะห์ผลตอบแทนจึงมีเฉพาะรุ่น 1 ซึ่งปรากฏว่าเกษตร-
กร มีกำไรสุทธิร้อยละ 3.87 ของต้นทุนการผลิต และมีกำไรผันแปรส่วนชดเชยต้นทุนคงที่
ร้อยละ 13.34 ของต้นทุนการผลิตทั้งสิ้น

จากการวิเคราะห์ในเชิงสถิติการฟาร์ม เกษตรกรจ่ายเงินสดลงทุน 1 บาท ละ
ได้กำไรสุทธิเบื้องต้น 0.82 บาท

พืชแข่งขันที่สำคัญของจังหวัดนี้ได้แก่ ถั่วลิสง ฝ้าย ถั่วเขียวผิวมัน และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชที่ให้ผลตอบแทนสูงที่สุดได้แก่ ฝ้าย รองลงมาได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยได้กำไรสุทธิร้อยละ 77.56 และ 47.99 ของต้นทุนการผลิตตามลำดับ

พืชแข่งขันต่าง ๆ ของถั่วเหลืองทั้งรุ่น 1 และรุ่น 2 ดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น เป็นพืชที่เป็นตัวกำหนดการขยายเนื้อที่เพาะปลูกของถั่วเหลือง เนื่องจากเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่าถั่วเหลือง

จากการศึกษาจะเห็นถึงปัญหาต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเพาะปลูกถั่วเหลืองและมีความสัมพันธ์โดยตรงกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น บัลลัสการผลิต ราคา พ่อค้าคนกลาง ตลอดจนรัฐบาล

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาด้านการผลิต

1. ปัญหาในการเพิ่มผลผลิต

1.1 ปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ดี เมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรใช้ปลูกส่วนใหญ่จะเป็นพันธุ์พื้นเมืองที่หาซื้อจากท้องถิ่นหรือเป็นพันธุ์ที่เกษตรกรเก็บไว้ใช้เอง ไม่สามารถรักษาคุณภาพการงอกของถั่วเหลือง เนื่องจากถั่วเหลืองเป็นพืชที่มีเปอร์เซ็นต์น้ำมันเป็นส่วนประกอบ มีเปลือกบางไม่สามารถเก็บได้นาน ทั้งนี้เพราะเมล็ดพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก ปัจจุบันมีอยู่ 4 พันธุ์ คือพันธุ์ สล.1 สล.2 สล.4 และ สล.5 นั้นผลิตได้ไม่พอเพียงกับความต้องการ โดยในปีหนึ่ง ๆ นั้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมวิชาการเกษตร จะเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์หลักและกรมส่งเสริมการเกษตรได้นำเอาเมล็ดพันธุ์หลักไปขยาย ปริมาณการผลิตแต่ละปี ผลิตได้ไม่เกิน 250 ตัน หรือเพียงร้อยละ 6 ของความต้องการของเมล็ดพันธุ์ สามารถครอบคลุมเนื้อที่เพาะปลูกได้เพียง 50,000 ไร่ (คำนวณจากเมล็ดพันธุ์ 5 กิโลกรัมต่อไร่) เปรียบเทียบกับเนื้อที่เพาะปลูกทั่วประเทศเฉลี่ย

ระหว่างปี 2518/19-2522/23 ซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูก 804,162 ไร่ ความต้องการเมล็ดพันธุ์มีถึง 4,020 ตัน ผลจากการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์นี้ ทำให้ผลผลิตต่อไร่ต่ำ

1.2 พื้นที่ผลิตมีจำกัด ถั่วเหลืองสามารถปลูกได้ทุกภาคของประเทศไทย แต่พื้นที่ที่เหมาะสมที่จะขยายการปลูกถั่วเหลืองอยู่ในขอบเขตจำกัด เฉพาะบางท้องที่คือ ในแหล่งปลูกพืชไร่ ทางภาคเหนือ ภาคกลางตอนบน และภาคตะวันออกเฉียงเหนือบาง-
จังหวัด โดยเฉพาะภาคเหนือ เกษตรกรจะปลูกถั่วเหลืองในนาหลังการเก็บเกี่ยวข้าวนา-
ปี ดังนั้นจะต้องแข่งขันกับพืชอื่น ๆ ซึ่งเกษตรกรจะเปรียบเทียบรายได้ระหว่างการปลูก
ถั่วเหลืองและพืชอื่น ๆ ที่สามารถปลูกได้ในฤดูแล้ง เช่นข้าวนาปรัง ถั่วลิสง กระเทียม
 เป็นต้น โดยเฉพาะมีบางพืชเช่น ข้าวนาปรัง เป็นพืชที่เกษตรกรมีความชำนาญในการปลูก
มากกว่าถั่วเหลืองอยู่แล้ว ดังนั้นการขยายเนื้อที่เพาะปลูกถั่วเหลืองบนพื้นราบ เขตชลประ-
ทาน จึงถูกจำกัด ส่วนการปลูกที่ดอน การชลประทานยังไม่ทั่วถึง ก็จะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับ
สภาพดินฟ้าอากาศ

1.3 ปัจจัยการผลิตที่ส่งเสริมการผลิตและการเพิ่มผลผลิตยังไม่แพร่หลายถึง
มือเกษตรกร โดยเฉพาะปุ๋ย 3-9-6 และ 3-5-9 ที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำให้เกษตรกร
ใช้ไม่มีจำหน่าย เกษตรกรไม่สามารถหาซื้อหรือจะผสมเองก็หาแม่ปุ๋ยไม่ได้ ในตลาดท้องถิ่น
นอกจากนั้นเชื้อไรโซเบียมที่ใช้เพื่อเพิ่มผลผลิตก็ไม่สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการ
โดยในปี 2524 กรมวิชาการเกษตรสามารถผลิตได้เพียง 39,319 ถัง หรือประมาณ 7.9
ตัน (1 ถัง = 200 กรัม) ซึ่งครอบคลุมเนื้อที่ได้เพียง 39,319 ไร่ (1 ไร่:1 ถัง)
หรือเพียงร้อยละ 5 ของเนื้อที่เพาะปลูก เชื้อไรโซเบียมนี้ไม่มีจำหน่ายทั่วไป เกษตรกร
ต้องสั่งซื้อโดยตรงจากกรมวิชาการเกษตร และยังมีปัญหาเกี่ยวกับอายุของเชื้อและการ
ขนส่ง ที่มีผลต่อการส่งการเจริญเติบโตของเชื้อบ้าง

1.4 เทคนิควิธีการผลิตยังล้าหลัง โดยเฉพาะจังหวัดสุโขทัย ซึ่งเป็นแหล่ง
ผลิตที่สำคัญ เกษตรกรยังนิยมใช้วิธีการปลูกแบบเก่าตามที่ได้ปฏิบัติกันมาแต่เดิม เช่นการ
หว่านเมล็ดแทนการหยอด ซึ่งทำให้เกิดความลำบากในการดูแลรักษา เช่น การกำจัดวัชพืช

และการหว่านเมล็ดมีผลทำให้การงอกไม่สม่ำเสมอตามลักษณะพื้นที่ที่ไถพรวนไว้

2. ต้นทุนการผลิตสูง จากการวิเคราะห์ในบทที่ 5 ต้นทุนการผลิตของจังหวัดที่นำมาศึกษา ร้อยละ 60 เป็นค่าแรงงาน ซึ่งใช้ในการเตรียมดินจนถึงการเก็บเกี่ยว ซึ่งการใช้แรงงานบางอย่างไม่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิต เช่น แรงงานเก็บเกี่ยวและการนวด วิธีการปฏิบัติกันอยู่ในขณะนี้ยุ่งยากเสียเวลาและใช้แรงงานมาก อีกทั้งยังทำให้สูญเสียผลผลิต เริ่มต้นจากการตัดต้น มัด รวมเป็นฟ่อน ขนเข้าเก็บ นำออกมาตาก นวดเมล็ดออกจากฝัก เก็บรวบรวมเมล็ด ผัดทำความสะอาด ตลอดจนการบรรจุกระสอบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะมีเมล็ดร่วงหล่นและเสียหายอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ ต้นทุนการผลิตยังขึ้นอยู่กับราคาของปัจจัยการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้น เช่น เมล็ดพันธุ์ ยาปราบศัตรูพืช ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ทั้งอัตราค่าจ้างแรงงานก็มีการเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าจ้างเตรียมดิน ได้มีการเพิ่มขึ้นตามราคาน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นอย่างมาก

3. ปัญหาอื่น ๆ

3.1 อัตราเสี่ยงต่อสภาพดินฟ้าอากาศ มีเปอร์เซ็นต์สูง โดยเฉพาะการปลูกในฤดูร้อนต้องอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ โดยเฉพาะแหล่งผลิตที่สำคัญคือ จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมักจะประสบปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ฝนทิ้งช่วงอยู่เสมอ ๆ

3.2 เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามวิทยาการใหม่ ๆ เนื่องจากการปลูกตามวิธีการที่ทางราชการแนะนำมีวิธีการยุ่งยาก ซับซ้อน และต้องมีการดูแลรักษา ประกอบกับเกษตรกรส่วนใหญ่ยากจน ไม่สามารถปฏิบัติตามวิทยาการสมัยใหม่ เนื่องจากขาดแคลนเงินทุนในการจัดหาเครื่องมือและปัจจัยการผลิต

ปัญหาด้านการตลาดและราคา

1. ตลาดการค้าจำหน่ายหัวเหียงของเกษตรกรมีขอบเขตจำกัด เนื่องจากเกษตรกรมีภาวะผูกพันกับพ่อค้าคนกลาง โดยเฉพาะพ่อค้าท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญต่อเกษตรกร โดยจะเป็นผู้ให้ข่าวสารและให้กู้ยืมเงินหรือจ่ายเป็นปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร เช่น ปุ๋ย ยา-

ปราบศัตรูพืชแก่เกษตรกร โดยมีข้อตกลงว่า เกษตรกรจะต้องขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเก็บไว้รอจำหน่ายเมื่อเมล็ดพันธุ์เหลือราคาดี

2. ปัญหาเรื่องการควบคุมการส่งออก จากคำชี้แจงของกระทรวงพาณิชย์

เรื่องการจำกัดผู้ทำการค้าขายออกซึ่งสินค้าพืชเศรษฐกิจที่สำคัญบางชนิดซึ่งคณะรัฐมนตรีได้ลงมติเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2521 โดยผู้ที่จะทำการส่งออกเมล็ดพันธุ์จะต้องเคยได้รับอนุญาตให้ส่งเมล็ดพันธุ์ออกไปจำหน่ายต่างประเทศอยู่ก่อนแล้ว ส่วนการนำเข้าไม่ได้ห้ามนำเข้า แต่ควบคุมโดยอัตราภาษีศุลกากร ทำให้เมล็ดพันธุ์มีตลาดจำกัดอยู่ภายในประเทศ ซึ่งถ้าราคานำเข้าต่ำกว่าราคาในประเทศ โรงงานสกัดน้ำมันก็จะนำเข้ามาจากต่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อราคาเมล็ดพันธุ์ภายในประเทศและเกษตรกรถูกกดราคาจากพ่อค้า

3. ราคาเมล็ดพันธุ์ไม่แน่นอน

โดยราคาจะเคลื่อนไหวสูงขึ้นหรือต่ำลงตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ ซึ่งปีใดผลผลิตของต่างประเทศต่ำ ความต้องการมีมาก ราคา ก็จะสูงขึ้น ทำให้โรงงานสกัดน้ำมันพืชต้องแข่งขันกับพ่อค้าคนกลาง ซึ่งซื้อเมล็ดพันธุ์เพื่อส่งออก ทำให้ต้นทุนวัตถุดิบของโรงงานสกัดน้ำมันพืชสูงขึ้น และในขณะเดียวกันถ้าผลผลิตในต่างประเทศสูง ราคา ก็จะต่ำ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อเกษตรกร เนื่องจากประเทศไทยเป็นตลาดผู้ตาม (follower) นอกจากภาวะกระทบกันเนื่องมาจากตลาดโลกแล้ว ภาวะความเคลื่อนไหวของราคาเมล็ดพันธุ์ตามฤดูกาล (seasonal price) ก็มีผลทำให้ราคา โนม์สูงขึ้นหรือต่ำลงได้

4. ปัญหาเรื่องนโยบายการประกันราคาขั้นต่ำของเมล็ดพันธุ์

รัฐบาลโดยกรมการค้าภายในได้ขอความร่วมมือไปยังโรงงานสกัดน้ำมันพืช ให้เป็นผู้ผลิตซื้อวัตถุดิบ และโรงงานอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ เป็นผู้รับซื้อจากเมล็ดพันธุ์จากโรงงานสกัดน้ำมันพืช ซึ่งโครงการนี้ได้เริ่มมาตั้งแต่ปี 2521 โดยประกันราคารับซื้อหน้าโรงงาน โดยเกษตรกรจะต้องเสียค่าขนส่งเข้ามาขายเอง และในปี 2523 ได้กำหนดเป็น 2 ราคา

คือราคารับซื้อหน้าฟาร์ม และราคารับซื้อหน้าโรงงาน ซึ่งผลปรากฏว่าเกษตรกรก็ยังไม่สามารถขายได้ตามราคาประกัน สืบเนื่องมาจากการรับซื้อของโรงงานสกัดน้ำมันพืช ได้กำหนดมาตรฐานของตัวเหลืองชนิดรองไว้หลายประการ โดยเฉพาะรายการเปอร์เซ็นต์น้ำมันกำหนดไว้สูงถึงร้อยละ 17 และกำหนดจุดรับซื้อไว้ที่อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดลพบุรี ซึ่งเป็นแหล่งผลิตใหญ่ของตัวเหลืองรุ่น 1 พันธุ์พื้นเมือง มีเปอร์เซ็นต์น้ำมันต่ำ เกษตรกรในท้องที่จังหวัดนี้ จึงไม่สามารถขายได้ตามราคาที่กำหนดไว้ นอกจากนั้นแล้ว โรงงานสกัดน้ำมันพืชยังถูกอิทธิพลท้องถิ่นคุกคามไม่ให้เข้าไปรับซื้อตัวเหลืองจากเกษตรกรอีกด้วย

5. ปัญหาอื่น ๆ เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงชันมาก มีส่วนทำให้พ่อค้าพืชผลรอรอการขอเงินกู้เพื่อนำมาดำเนินการค้า สิ่งดำเนินการธุรกิจตามสภาพเงินทุนหมุนเวียนเท่าที่มีอยู่ ทำให้ผลผลิตที่ออกมาไม่เคลื่อนไหว (flow) เท่าที่ควร และพ่อค้าคนกลางก็มักจะผลักราคาดอกเบี้ยให้กับเกษตรกร โดยการกดราคาซื้อให้ต่ำลง เพื่อลดความเสี่ยงทางการค้าของตน

ขอเสนอแนะ

ด้านการผลิต

1. แนวทางในการเพิ่มผลผลิต

1.1 เร่งรัดในการผลิตเมล็ดพันธุ์ให้พอเพียงกับความต้องการ โดยส่งเสริมให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการผลิตเมล็ดพันธุ์ และปลุกจูงการผลิตให้มากขึ้น ซึ่งจะทำให้การเพาะปลูกตัวเหลืองมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร

1.2 กำหนดเขตเร่งรัดการผลิต โดยเฉพาะแหล่งผลิตที่สำคัญให้มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น เช่น จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูกเฉลี่ยระหว่างปี 2518/19-2522/23 ร้อยละ 35 ของเนื้อที่เพาะปลูกทั้งประเทศ แต่มีผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยเพียง 132 กิโลกรัม ดังนั้นควรเร่งแก้ไขในแหล่งนี้ก่อน โดยให้รัฐบาลเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการ

เปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ตัวเหลือง โดยจัดหน่วยเคลื่อนที่ในการส่ง เสริมการผลิต และถ่ายทอด วิชาความรู้ในด้านเทคนิคและวิธีการผลิตแบบใหม่ให้กับเกษตรกร สักดา เมล็ดพันธุ์ส่ง เสริม และปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะเชื้อโรโซโซเปียม รวมทั้งจัดทำแปลงสาธิต ซึ่งถ้าเกษตรกร ยอมรับวิธีการเหล่านี้แล้ว ในปีต่อ ๆ ไปการใช้เมล็ดพันธุ์ก็จะค่อย ๆ เปลี่ยนไป

1.3 เร่งรัดในการผลิตปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย เชื้อโรโซโซเปียม ให้แพร่หลายถึงมือเกษตรกร โดยส่ง เสริมให้เอกชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจผลิตปุ๋ย ที่ทางราชการแนะนำ และเชื้อโรโซโซเปียมในการเพิ่มผลผลิต ตลอดจนการค้า ในการกระจายปัจจัยการผลิตเหล่านี้ให้ถึงมือเกษตรกรได้ในเวลาที่ต้องการและทันต่อเวลา

2. แนวทางในการลดต้นทุนการผลิต

2.1 ส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เครื่องนวดตัวเหลืองแทนวิธีการนวดด้วยแรงงานคน สัตว์ หรือแทรกเตอร์ โดยแนะนำให้เกษตรกรทราบถึงผลจากการใช้เครื่องนวดตัวเหลืองว่า สามารถนวดตัวเหลืองในขณะที่ต้นยังไม่แห้งสนิทได้ ทำให้ได้ผลผลิตเต็มที เมล็ดไม่มีการเสียหายตกหล่น และไม่มีดินทรายเจือปน หรือเมล็ดแตกหัก ทำให้เกษตรกรขายตัวเหลืองได้ราคาดีขึ้น และประการสำคัญเป็นการประหยัดแรงงานและลดต้นทุนการผลิตได้

ปัจจุบันบริษัทเอกชนได้ทำการผลิตเครื่องนวดตัวเหลืองพร้อมกับเครื่องจักรจำหน่าย ราคาประมาณเครื่องละ 45,000 บาท สามารถนวดตัวเหลืองได้ประมาณ 300 กิโลกรัมต่อชั่วโมง และราคาที่รับจ้างนวดตัวเหลืองประมาณถึงละ 5 บาท หรือกิโลกรัมละ 0.31 บาท (1 ถัง = 16 กิโลกรัม) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการใช้แรงงานคน สัตว์ และเครื่องจักรในการนวดและผัด ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยกิโลกรัมละ 0.36 บาท ซึ่งสูงกว่าค่าจ้างนวด ผัด ด้วยเครื่อง แต่เนื่องจากราคาเครื่องนวดตัวเหลืองที่จำหน่ายมีราคาค่อนข้างสูงสำหรับเกษตรกรที่มีฟาร์มขนาดเล็ก ดังนั้นเกษตรกรควรจะรวมกลุ่มกันซื้อเครื่องมาเพื่อใช้ในท้องที่ ๆ ทำการผลิต

2.2 การรวมกิจกรรมแรงงานที่สามารถกระทำร่วมกันได้ในคราวเดียวกัน เช่น การฉีดยาปราบศัตรูพืชร่วมกับการฉีดปุ๋ยเพื่อให้อาหารโดยตรงทางใบ

2.3 การใช้ยาปราบวัชพืชในลักษณะของยากลุ่มวัชพืช (pre-emergent) ซึ่งจะประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการใช้แรงงานคนกำจัดวัชพืช

3. อื่น ๆ

3.1 เพื่อเป็นการลดภาระของรัฐบาลในด้านการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร ให้รัฐบาลสนับสนุนโครงการ การป้องกันภัยพืชผล (crop insurance) โดยให้บริษัท ประกันภัยเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการรับประกันภัยจากเกษตรกร โดยจัดให้มีการ ประชาสัมพันธ์ในเรื่อง โครงการรับประกันภัยพืชผลที่ให้เกษตรกรทราบถึงผลดีในการที่เกษตรกร เลียค่าเบี้ยประกันภัยเพียงเล็กน้อย แต่เกษตรกรมีหลักประกันในการเพาะปลูกทั่วเหลือง ซึ่งเกษตรกรจะแน่ใจว่าการลงทุนจะได้ผลคุ้มค่า อย่างน้อยที่สุดจะได้ต้นทุนคืน เพื่อการผลิต ในปีต่อไป โดยมีบริษัทประกันภัยเข้ามาช่วยลดความเสี่ยงอันเกิดจากภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม และฝนแล้ง เป็นต้น

3.2 ควรส่งเสริมให้เกษตรกรทำการผลิตภายในฟาร์มโดยการแนะนำ การ จัดระบบการปลูกพืช (cropping system) ในแหล่งพื้นที่ตอนที่ต้องอาศัยน้ำฝน โดยอาศัย ระยะเวลาที่เหมาะสม (timing) กล่าวคือ ในต้นฤดูฝน ระยะเวลาที่ฝนเริ่มตก เกษตรกรควร จะรับทำการเพาะปลูกพืชผลที่เป็นพืชหลัก และหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผลที่ปลูกในต้นฤดูฝน แล้ว ควรจะทำการเพาะปลูกทั่วเหลืองโดยอาศัยความชื้นที่หลงเหลือที่อยู่ในดิน และอาศัยฝน ปลายฤดู ทำการเพาะปลูกทั่วเหลืองรุ่น 2 ซึ่งเป็นผลในการขยายพื้นที่เพาะปลูกของรุ่น 2 ในที่ตอนได้เป็นอย่างดีและการเก็บเกี่ยวก็จะเป็นช่วงฤดูแล้ง จะทำให้เมล็ดทั่วเหลืองไม่ เปียกชื้น และมีคุณภาพดีกว่าการเพาะปลูกทั่วเหลืองในต้นฤดูฝน

3.3 ให้ความช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องสินเชื่อระยะสั้น เพื่อส่งเสริมให้ เกษตรกรมีเงินทุนในการเพาะปลูกทั่วเหลืองได้ถูกต้องตามเทคนิคและวิธีการสมัยใหม่ ซึ่ง มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้เงินลงทุน

ด้านการตลาดและราคา

1. เพื่อเป็นการตัดปัญหาเรื่องพ่อค้าคนกลางซึ่งกดราคาซื้อจากเกษตรกร และเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรเพาะปลูกข้าวเหลืองให้มากขึ้น ควรส่งเสริมการทำสัญญาผูกพัน (Contract farming) ในการซื้อข้าวเหลืองในแต่ละฤดูการผลิตโดยตรงจากเกษตรกร ซึ่งโครงการนี้จะสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากบริษัทเอกชน โรงงานอุตสาหกรรม และหน่วยราชการในการจัดตั้งคณะกรรมการในการทำสัญญาซื้อขายระหว่างเกษตรกรและโรงงานสกัดน้ำมันพืช

2. รัฐบาลควรจะพิจารณาโยบายการควบคุมการนำเข้าและการส่งออกให้ เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศให้มากที่สุด โดยควบคุมการส่งออกเฉพาะช่วงที่ ผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย และห้ามนำเข้าในช่วงที่มีผลผลิตออกสู่ตลาดมาก เพื่อป้องกันการ กดราคาสินค้าของพ่อค้าคนกลาง ในการกักตุนสินค้า เพื่อเก็งกำไร

3. รัฐบาลควรจะไปแทรกแซงในการกำหนดราคาประกันขั้นต่ำของข้าว - เหลือง เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยเฉพาะการประกันราคาขั้นต่ำในช่วง ที่ผลผลิตข้าวเหลืองออกสู่ตลาดมาก ทั้งนี้เพราะที่ผ่านมาเป็นเพียงขอความร่วมมือจากโรง งานสกัดน้ำมันพืชและโรงงานอาหารสัตว์ ให้รับซื้อจากเกษตรกรเท่านั้น

4. ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการก่อตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตรในท้องที่ผลิตข้าว - เหลือง และเป็นผู้รวบรวมข้าวเหลืองแล้วจัดส่งมาขายโดยตรงกับโรงงานสกัดน้ำมัน พืช ซึ่งรวมทั้งการหาสมาชิกภายในสหกรณ์การเกษตร เพื่อทำสัญญาผูกพันกับโรงงานสกัดน้ำมัน พืช และการจัดให้ปัจจัยการผลิตให้สมาชิกด้วย

นอกจากนั้นรัฐบาลควรจัดหาเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่าปกติให้พ่อค้าผู้ออก ไปรับซื้อพืชผล เพื่อให้พ่อค้ามีเงินทุนหมุนเวียนในการออกรับซื้อข้าวเหลืองตามราคาประกัน ขั้นต่ำ โดยจัดทำผ่านธนาคารพาณิชย์ โดยมีข้อกำหนดว่าหากพ่อค้าพืชผลไม่ปฏิบัติตามข้อ - ตกลง โดยไม่รับซื้อในราคาประกันขั้นต่ำ ธนาคารจะงดให้สินเชื่อกับพ่อค้ารายนี้ต่อไป

โดยที่ถั่วเหลืองเป็นพืชที่ทวีความสำคัญขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากสามารถนำมาใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม ด้านโภชนาการ และด้านอุตสาหกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมสกัดน้ำมันพืชและอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ ซึ่งมีความต้องการถั่วเหลืองเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอย่างมาก หากการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ สามารถถูกล่วงไปได้ โดยเกษตรกรสามารถเพาะปลูกถั่วเหลืองได้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพดีตามที่หน่วยราชการได้ทำการศึกษาริเสยไว้ จะทำให้ผลผลิตถั่วเหลืองมีเพียงพอกับความต้องการภายในประเทศ ซึ่งนอกจากจะเป็นพืชที่หารายได้ให้กับเกษตรกรแล้ว ยังช่วยให้ประเทศไทยประหยัดเงินตราต่างประเทศที่เสียไปในการสั่งซื้อถั่วเหลืองเข้ามาใช้ในประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ยังคงเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับประเทศในการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย